

PAMÁTKY ZÁPADNÍCH ČECH

III – 2013

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV
ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVISŤE V PLZNI

Nový spojovací mostek v Klatovech

MIROSLAVA BŘÍZOVÁ

Klíčová slova: Klatovy — areál bývalého jezuitského kláštera — novostavba spojovacího mostku — Eva Jiřičná

Při vyslovení názvu města Klatovy se vybaví většině lidí katakomby, které tvoří dlouhá desetiletí jednu z tamních nejvýznamnějších pamětihodností. Jsou spjaty s jezuitským řádem, jenž přišel do královského města Klatov v roce 1636.¹ Jezuité si zde vybudovali kolej, seminář a školu (gymnázium) a jednu z dominant historického náměstí i celého města, kostel Neposkvrněného Početí Panny Marie a sv. Ignáce (obr. 1). V podzemí kostela - v kryptě (katakombách) - se začalo pohřbívat v době asi hned po dokončení stavby chrámové lodi v roce 1675; první významné pohřby jsou historicky doloženy k roku 1677,² ale není vyloučeno, že se zde pohřbívalo již dříve.

V první polovině 20. století byly katakomby v Klatovech zpřístupněny veřejnosti a staly se hojně navštěvovaným turistickým cílem.

Postupem času a zejména vlivem nevhodných mladších úprav se začaly v klatovských katakombách nepříznivě měnit klimatické podmínky, které jsou klíčové pro uchování vystavených pohřbených těl. Prohlídková trasa již jen málo vyhovovala požadavkům provozním, výchovně-vzdělávacím a ostatně i výtvarným. Vznikl proto projekt *Klatovské*

katakomy 2010, jehož realizací se v roce 2011 zásadně změnil dosavadní způsob zpřístupnění a prezentace katakomb pro veřejnost.³ Došlo k celkové rehabilitaci barokních krypt a některých na ně navazujících podzemních prostorů pod kostelem. Do provozů souvisejících s nově řešenou expozicí jsou začleněny ještě další místnosti v přízemí sousední budovy někdejšího gymnázia. Všechny stavební a provozní úpravy vznikly s respektem k původním historickým konstrukcím a prostorům. Vybrané staré stavební konstrukce a detaily byly přitom pohledově přiznány a ve svém souhrnu tvoří významný artefakt prohlídkové trasy.

1 VLČEK, Pavel; SOMMER, Petr; FOLTÝN, Dušan: *Encyklopedie českých klášterů*, s. 303-307.

2 CHROUST, Václav: *Komplex jezuitských budov v Klatovech* [online].

3 Projekt byl finančně podpořen z Evropského fondu pro regionální rozvoj, ROP Jihozápad, a dostal cenu *Stavba roku Plzeňského kraje 2011* v kategorii rekonstrukce. Stavebně-architektonické řešení: Ing. J. Červenák, Ing. arch. J. Čepelák a Ing. arch. K. Čepková.

Obr. 1. Klatovy, letecký pohled na historické jádro města. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, snímek z roku 2006)

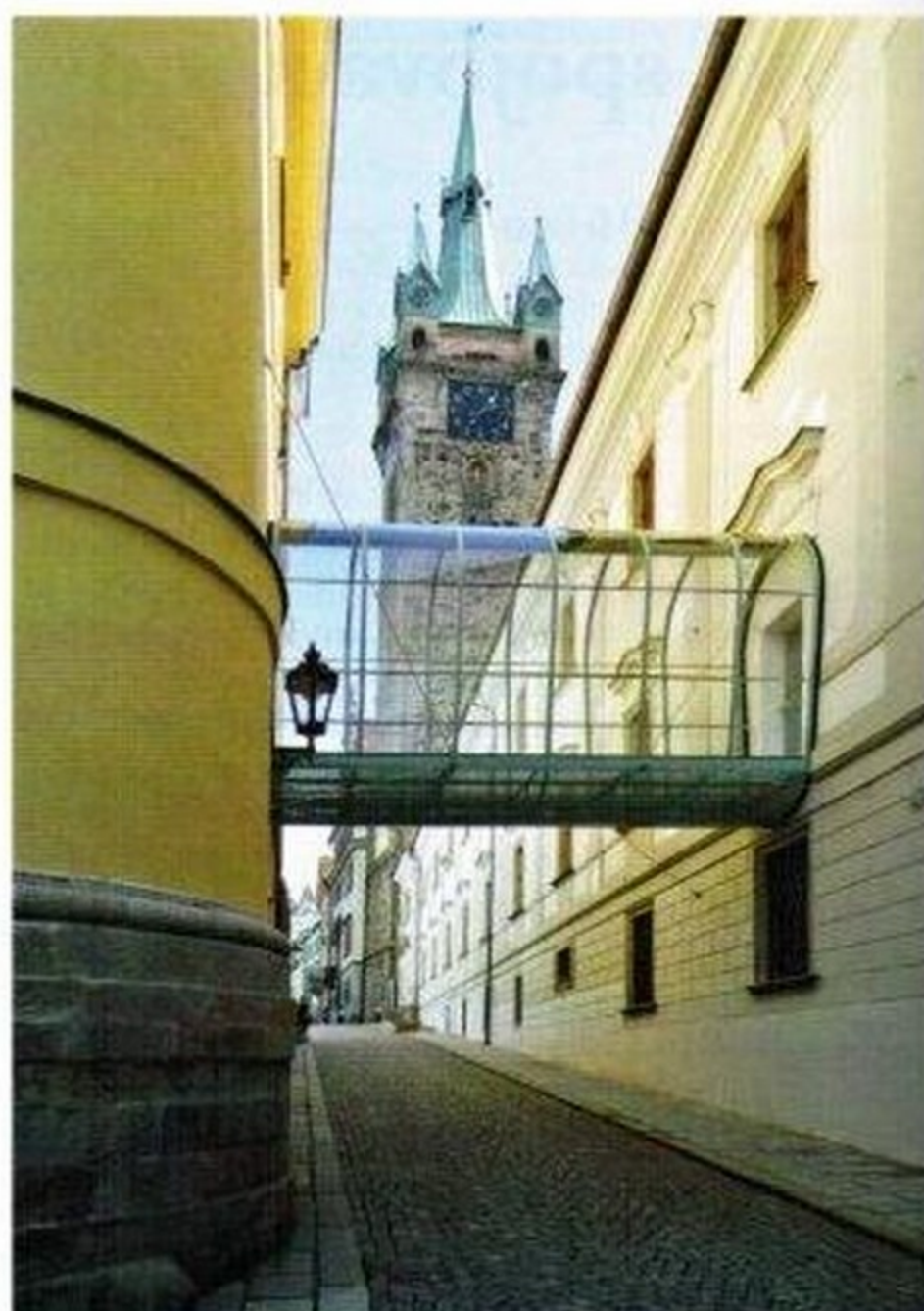

Obr. 2. Klatovy, dílčí průhled Balbínovou ulicí směrem k východu. Vizualizace jedné z pracovních variant návrhu prampouchu na jednoduchý barokní způsob. (Fotoarchiv Národního památkového ústavu, ú. o. p. v Plzni, snímek z roku 2012)

V souvislosti s přípravou nových prohlídkových okruhů byl předložen návrh na vybudování spojovacího mostku napříč Balbínovou ulicí, mezi budovou jezuitské koleje a kostelem. Vzhled mostku, jehož existenci na způsob prampouchu (dvou prampouchů?) nasvědčují archivní prameny,⁴ nebylo možné odvodit z žádných historických vyobrazení nebo popisů koleje, ani z nálezové situace. Nejdříve se uvažovalo o historizujícím řešení povšechnou nápodobou prampouchu v období baroka (obr. 2).

⁴ Zpráva z místního šetření konaného dne 7. 1. 1656 uvádí souhlas se záměrem jezuitů propojit jejich kostel a kolej v Klatovech dvěma klenutými pavlačemi. (Národní archiv v Praze, JS, sign. X/1/9, kart. 57, dokument na foll. 1-4.) Návrh architektonického řešení areálu jezuitské koleje a kostela v Klatovech s dvojí alternativou umístění kostela (první návrh kladl kostel do prostoru podél uličky západně od Černé věže s presbytářem orientovaným k jihu, druhý návrh umístil kostel do jeho polohy s průčelím do náměstí a presbytářem orientovaným k západu). Tento plán byl vytvořen někdy v období let 1654-1655. Druhé zamýšlené umístění kostela, které bylo nakonec zvoleno a uskutečněno, má na plánu sakristii, z níž vychází směrem k jihu, tedy do ulice jeden klenutý přechod v místě nad bránou do koleje. (Národní archiv v Praze, Sbirka map a plánů: SMP 1501; původní uložení tamtéž, JS, sign. X/1/10, kart. 57.) Úryvek z výroční zprávy Tovaryšstva Ježíšova v Klatovech

Obr. 3. Klatovy, dílčí průhled Balbínovou ulicí směrem na východ k Černé věži. Nový spojovací mostek mezi budovami bývalého jezuitského gymnázia a jezuitské koleje. (Foto M. Břizová, 2013)

Z podnětu plzeňského pracoviště Národního památkového ústavu se však nakonec přikročilo k jinému řešení s využitím konstrukcí, stavebních materiálů a výtvarných prvků soudobé architektury s cílem vytvořit subtilní, lehký a transparentní objekt, jenž by se vhodně zapojil do okolního historického prostředí, nekonkuroval mu a zároveň ho obohatil na patřičné umělecké úrovni. Ke spolupráci byla přizvána světoznámá architektka E. Jiříčková, jejíž dílo s vytčeným cílem souzní.

za rok 1703 týkající se stavby koleje obsahuje zmínku o dvou pergolách a jedné chodbě s možností vstupovat po jejich provedení do chrámu z koleje suchou nohou. Zdá se, že se jednalo stále o tentýž záměr propojit kostel a kolej na způsob pavlače. (Římský archiv Tovaryšstva Ježíšova, Boh. 115, *Annuae Collegii Societatis IESU Klattoviae pro Anno 1703*, pp. 89-93.) - Indicie ze stavebního průzkumu směřují k názoru, že barokní visutá chodba (prampouch) existovala, a to nejspíš právě v místech, kde byl postaven nový mostek podle návrhu E. Jiříčkové a kol., tedy zhruba mezi středem kolejní budovy a budovou bývalého jezuitského gymnázia, přistavěnou k presbytáři a sakristii kostela na jejich západní straně a tvořící s nimi jednu stavební srostlici. Dalo by se tak snadno kdysi projít ze sakristie chodbou na prampouch, následně vstoupit do dlouhé kolejní chodby a mít hned naproti vchod do domácí kaple sv. Kříže. (Archivní rešerše provedl P. Miroslav Herold Sl.)

Návrh mostku od E. Jiříčné a jejích spolupracovníků v architektonickém ateliéru AI-DESIGN byl proveden zjara roku 2012 (obr. 3, 4). Nemá nic společného s historizujícími reminiscencemi. Je současný, pracuje zejména s kovem a sklem. Základem konstrukce je dvojice tenkostěnných uzavřených profilů z lakované oceli, vynášených dvěma páry šikmých táhel, jež jsou ukotveny v obou třetinách délky mostku a pouze bodově – trny v protilehlých fasádách. Další pár šikmých táhel stabilizuje konstrukci zespoda, přičemž se eliminuje její rozkmit chůzí lidí po mostku. Táhla jsou z nerezové oceli, tyčová, se systémovými kónickými čepovými hlavičkami, které mají díky svému pravolevému závitů rektifikační funkci. Poloha táhel na barokní fasádě bývalé jezuitské koleje respektuje způsob jejího členění (kotvy jsou vetknuty do zdíva v ose pilastrů). Vodorovné nosníky vlastní mostovky jsou v místě napojení táhel příčně propojeny ztužujícími tyčemi a zavětrovány. Jako pochozí plocha slouží desky z vrstveného kaleného skla s protiskluznou úpravou takzvaným pískováním. Prosklený tubus vejčitého průřezu, postaveného na špičku, má šířku 1,6 m a výšku 3,15 m. Je vytvořen z vykloněných rovinných a ohýbaných tabulí bezpečnostního laminovaného skla. Horní sklo – jakoby střecha mostku – je opatřeno potiskem černých teček, které se směrem dolů vytrácejí.⁵

Spojovací mostek v Klatovech vznikl poměrně rychle. Projekt zabral šest až sedm týdnů. Stavba samotná trvala zhruba měsíc. Dílo bylo slavnostně otevřeno 28. 4. 2012 za účasti E. Jiříčné. Po dokončení další etapy památkové obnovy by se mělo stát součástí prohlídkové trasy pro návštěvníky kostela a bývalé jezuitské koleje.

Nový spojovací mostek napříč Balbínovou ulicí v historickém jádru a v památkové zóně města Klatovy lze považovat za zdařilou realizaci jak z hlediska uměleckého, tak i z hledisek památkové péče. Snad jediná připomínka se týká nočního nasvětlení mostku: namísto výrazného modrého nasvětlení by mu více slušelo skromnější lomené bílé světlo.

Literatura

CHROUST, Václav: Komplex jezuitských budov v Klatovech. In *Klatovské katakomby* [on-line]. Klatovy, Občanské sdružení Klatovské katakomby, [cit. 2013-05-23]. Dostupné z WWW: <<http://www.katakomby.cz/jezuiteaklatovy.aspx>>.

JIŘIČNÁ, Eva; VÁGNER, Petr; HUŠEK, Jiří: *Krytá spojovací lávka, Ulice Balbínova, Klatovy*. In *UzemnePlany.sk, Portál o budúcnosti* [on-line]. [Košice], UzemnePlany.sk, [cit. 2013-05-28]. Dostupné z WWW: <<http://www.uzemneplany.sk/sutaz/kryta-spojovaci-lavka>>.

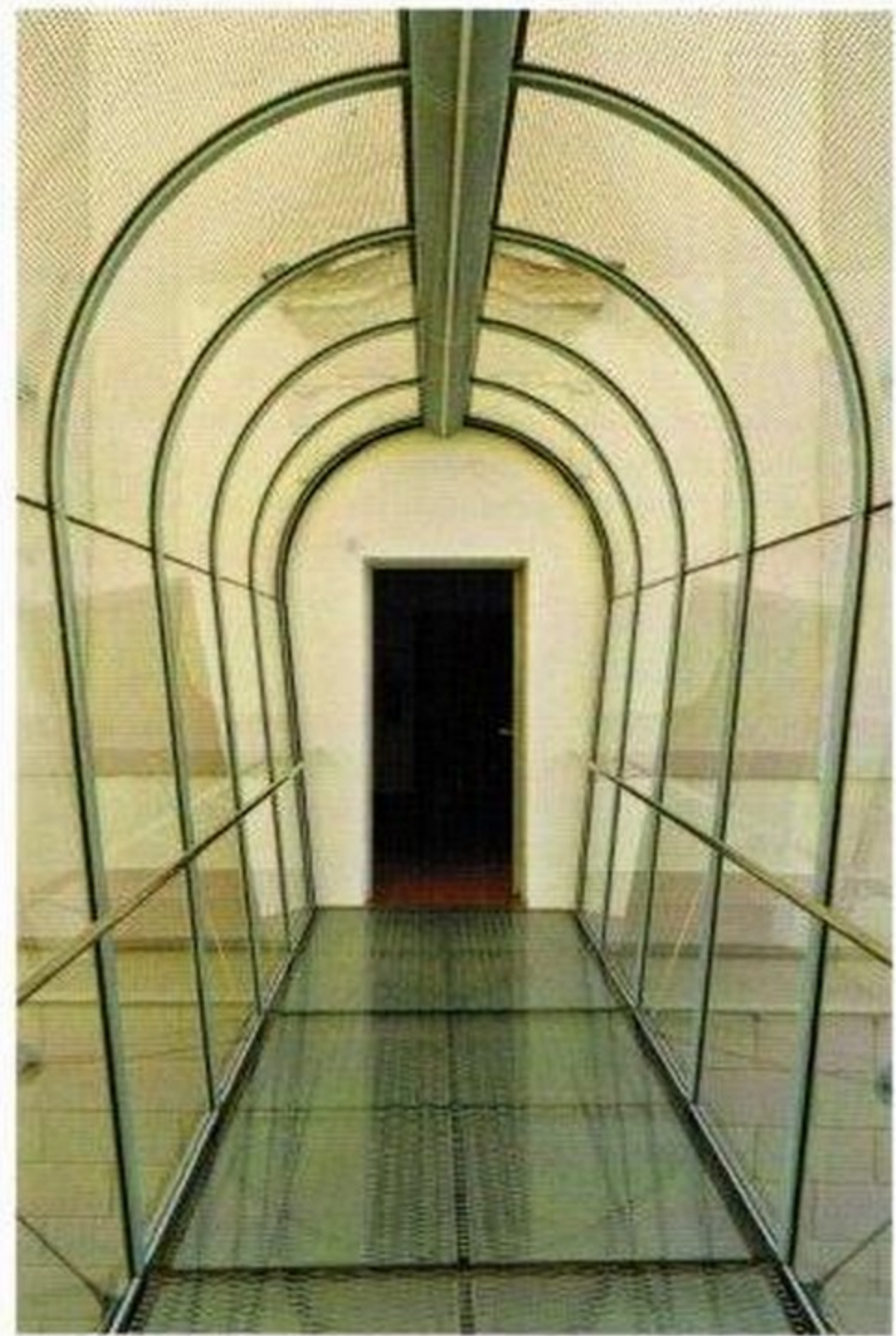
VLČEK, Pavel; SOMMER, Petr; FOLTÝN, Dušan: *Encyklopedie českých klášterů*. Praha, Libri, 1997.

Summary

A new connecting bridge in Klatovy

Keywords: Klatovy — former Jesuit monastery — newly constructed connecting bridge — Eva Jiříčná

In the historic core of the town of Klatovy, on the territory of its preservation zone, there is the Baroque site encompassing the former Jesuit monastery and the church, forming one of Klatovy's dominants. In connection with the preparation of new sightseeing tours of the site, there arose the necessity to construct a connecting bridge spanning the Balbínova Street between the Jesuit

Obr. 4. Klatovy, nový spojovací mostek mezi budovami bývalého jezuitského gymnázia a jezuitské koleje. Interiér. (Foto M. Břízová, 2013)

5 JIŘIČNÁ, Eva; VÁGNER, Petr; HUŠEK, Jiří: *Krytá spojovací lávka, Ulice Balbínova, Klatovy* [on-line].

College and the church. Although the archival sources suggest the existence of such a bridge in the form of a strainer arch (two strainer arches?). It was not possible to deduce its appearance from historic illustrations and descriptions of the college or from findings in situ. Consequently, a modern bridge came into existence in the form of a light metal structure with an egg-shaped glazed casing. Designed by E. Jiříčná and her colleagues in the AI-DESIGN architectural office, the structure was completed in spring 2012.

(Translated by Karel Matásek)